

II

(Komunikatai)

BENDROS DEKLARACIJOS

TARYBA

Tarybos, Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybės atstovų, Europos Parlamento ir Europos Komisijos bendras pareiškimas

(2008/C 25/01)

EUROPOS KONSENSUSAS DĖL HUMANITARINĖS PAGALBOS**Humanitarinis iššūkis**

1. Humanitarinė pagalba – žmonių solidarumo, kaip visuotinės vertybės, pagrindinė išraiška ir moralinė pareiga.
2. Humanitarinės krizės – tai ir žmogaus sukeltos, ir stichinės nelaimės. Jos turi vis didesnę poveikį, kuris yra susijęs su tam tikrais veiksniais, pavyzdžiui, kintančiu konfliktų pobūdžiu, klimato kaita, augančia konkurencija siekiant galimybės naudotis energijos ir gamtos išteklių, nepaprastu skurdu, blogu valdymu ir nestabilia padėtimi. Pagrindinės aukos – civiliai gyventojai, dažnai neturtingiausi ir pažeidžiamiausi civiliai gyventojai, daugiausia gyvenantys besivystančiose šalyse. Dėl humanitarinių krizių susidaro didelis perkeltųjų asmenų, pabėgėlių ir šalies viduje perkeltųjų asmenų, skaičius.
3. Humanitarinės veiklos dalyviams tenka įveikti nemažai rimtų sunkumų. Vis dažniau nepaisoma tarptautinės teisės nuostatų, įskaitant tarptautinę humanitarinę teisę, žmogaus teisių teisę ir pabėgėlių teisę, arba šios nuostatos akivaizdžiai pažeidžiamos. „Humanitarinė erdvė“, kuri yra būtina siekiant užtikrinti galimybes pasiekti pažeidžiamas gyventojų grupes bei garantuoti humanitarinę pagalbą teikiančių darbuotojų saugą ir saugumą, turi ir toliau būti laikoma pagrindine sąlyga tam, kad būtų teikiama humanitarinė pagalba, ir tam, kad Europos Sąjunga (ES) bei jos partneriai humanitarinės pagalbos srityje galėtų sulaukti pagalbos, įskaitant nuo krizės nukentėjusių asmenų apsaugą, laikantis humanitarinių veiksmų neutralumo, nešališkumo, žmogiškumo ir nepriklausomumo principų, kurie yra įtvirtinti tarptautinėje teisėje, visų pirma tarptautinėje humanitarinėje teisėje.
4. ES teikiama humanitarinė pagalba priklauso bendrai valstybių narių ir Europos bendrijos kompetencijos sričiai⁽¹⁾. Ji grindžiama sena tradicija ir parodo humanitarinės veiklos dalyvių įvairovę. ES humanitariniai veiksmai vykdomi pagal bendrą tarptautinį požiūrį, kurio, remdami reagavimo į humanitarines krizes veiksmus vietoje, laikosi Jungtinės Tautos, Raudonojo kryžiaus ir Raudonojo pusmėnulio judėjimas, humanitarinę pagalbą teikiančios NVO ir kiti veikėjai, laikydami partnerystės su nukentėjusiomis bendruomenėmis principo. Krizės ištiktų šalių nacionalinėms institucijoms toliau tenka pagrindinė atsakomybė už gyventojų grupių, kurias ištiko nelaimė, apsaugą.
5. Kolektyviai teikiama ES pagalba, t. y. Bendrijos ir ES valstybių narių dvišaliai inaišai, sudaro didžiausią dabartinės oficialios tarptautinės humanitarinės pagalbos dalį. Taigi, ES turi patirties ir jaučia pareigą užtikrinti, kad visa jos pagalba humanitarinei reagavimo veiklai būtų veiksminga ir tinkama, sustiprintų tarptautines humanitarines pastangas teikti pagalbą žmonėms, kuriems jos reikia, bei padėtų tinkamai spręsti problemas, su kuriomis šiandien susiduria humanitarinės veiklos dalyviai.
6. Europos konsensusas dėl humanitarinės pagalbos – tai bendra vizija, kuria vadovaujantis ES humanitarinės pagalbos teikimo trečiojoje šalyse veiksmai vykdomi tiek valstybių narių, tiek Bendrijos lygiu. Ši bendra vizija pateikiama pirmoje pareiškimo dalyje; antroje dalyje išdėstytas Europos bendrijos požiūris į humanitarinę pagalbą, kuriuo remiantis ši vizija įgyvendinama Bendrijos lygiu, ir dar išsamiau nurodomi konkrečių veiksmų Bendrijos lygiu prioritetai.

⁽¹⁾ Bendrijos humanitarinė pagalba grindžiama Europos bendrijos steigimo sutarties 179 straipsniu (vystomasis bendradarbiavimas).

7. Europos konsensuą dėl humanitarinės pagalbos bendrai priima Taryba, Taryboje posėdžiaujantys valstybių narių vyriausybės atstovai, Europos Parlamentas ir Europos Komisija. Tokiu būdu siekiame patvirtinti savo įsipareigojimą laikytis principų, kuriais grindžiama ES humanitarinė pagalba, stiprinti turimus įsipareigojimus vykdyti gerą pagalbos teikimo praktiką visoje ES, laikantis partnerystės su kitais humanitarinės srities suinteresuotais subjektais principo, ir pakloti pamatus glaudesniai bendram darbui siekiant užtikrinti kuo veiksmingesnę ES humanitarinės pagalbos įgyvendinimą ateinančiais metais.

PIRMA DALIS – ES HUMANITARINĖS PAGALBOS VIZIJA

1. Bendras tikslas

8. ES humanitarinės pagalbos tikslas – atsižvelgus į poreikius, bet kada prireikus reaguoti į ekstremalią situaciją, siekiant išsaugoti gyvybę, užkirsti kelią žmonių kančioms ir jas palengvinti bei išsaugoti žmonių orumą, jei valdžios organai ir vietos dalyviai negali visko aprėpti, negali arba nenori imtis veiksmų. ES humanitarinė pagalba apima ne tik pagalbos, paramos ir apsaugos operacijas, kurių tikslas – išgelbėti ir išsaugoti gyvybes humanitarinių krizių metu arba iš karto po jų, bet ir veiksmus, kuriais siekiama sudaryti geresnes sąlygas pasiekti žmones, kuriems reikia pagalbos, arba įgyti galimybę juos pasiekti, bei laisvam pagalbos srautui. ES humanitarinė pagalba prireikus teikiama reaguojant į žmogaus sukeltas krizes (įskaitant sudėtingas ekstremalios situacijos atvejus) ir į stichines nelaimes.

9. Siekiant išgelbėti gyvybes ir sustiprinti bendruomenių gebėjimą greitai atsigaivinti pasibaigus ekstremaliai situacijai, svarbiausia yra tai, kaip vietoje reaguojama į krizę ir kaip mažinama nelaimės rizika, įskaitant pasirengimą nelaimėms ir atsigaivimą po jų. Gebėjimų kūrimo veikla, kuria siekiama išvengti nelaimių poveikio ir jį sušvelninti bei sustiprinti humanitarinę reagavimo veiklą, taip pat yra ES humanitarinės pagalbos dalis.

2. Bendri principai ir gera praktika

2.1. Pagrindiniai humanitariniai principai

10. ES yra tvirtai įsipareigojusi puoselėti pagrindinius humanitarinius principus – humaniškumo, neutralumo, nešališkumo ir nepriklausomumo principus – ir skatinti jų laikytis. Toks principinis požiūris yra būtinas, kad ES ir apskritai humanitarinės veiklos dalyviai būtų palankiai sutikti ir galėtų veikti vietoje dažnai sudėtingomis politinėmis ir saugumo sąlygomis. ES šių pagrindinių principų suvokimas ir įsipareigojimas jų laikytis vykdam humanitarinius veiksmus yra susiję su visų ES dalyvių elgesiu ir vietoje vykdoma veikla.

11. Humanizmo principas reiškia, kad žmonių kančias turi būti reaguojama visada, kai tik apie jas sužinoma, daug dėmesio skiriant pažeidžiamiausiems asmenims. Turi būti gerbiamas ir saugomas visų nukentėjusiųjų orumas.

12. Neutralumas reiškia, kad humanitarinė pagalba neturi būti teikiama palaikant kurią nors šalį ginkluoto konflikto ar kito ginčo atveju.

13. Nešališkumas reiškia, kad humanitarinė pagalba turi būti teikiama tik atsižvelgiant į poreikį, nediskriminuojant nukentėjusių gyventojų ar jų grupių.

14. Nepriklausomumo principas reiškia, kad humanitarinių tikslų siekiama autonomiškai, neatsižvelgiant į politinius, ekonominius, karinius ar kitus tikslus, ir tuo užtikrinama, kad vienintelis humanitarinės pagalbos tikslas visada būtų palengvinti humanitarinių krizių aukų kančias ir užkirsti joms kelią.

15. ES humanitarinė pagalba nėra krizių valdymo priemonė.

2.2. Tarptautinė teisė

16. ES tvirtai ir nuosekliai skatina laikytis tarptautinės teisės, įskaitant tarptautinę humanitarinę teisę⁽¹⁾, žmogaus teisių teisę ir pabėgėlių teisę. 2005 m. ES priėmė Gairės dėl skatinimo laikytis Tarptautinės humanitarinės teisės. ES laikosi įsipareigojimo įgyvendinti šias gaires savo išorės santykių srityje⁽²⁾.

17. ES primena įsipareigojimą vykdyti pareigą apsaugoti pagal 2005 m. spalio 24 d. JT Generalinės Asamblėjos Rezoliuciją 60/1 (2005 m. pasaulio aukščiausio lygio susitikimo rezultatai). Kiekviena atskira valstybė turi pareigą apsaugoti savo gyventojus nuo genocido, karo nusikaltimų, etninio valymo ir nusikaltimų žmoniškumui. Tarptautinė bendruomenė, veikdama per Jungtines Tautas, taip pat turi pareigą apsaugoti gyventojus nuo tokių nusikaltimų. Tarptautinė bendruomenė yra patvirtinusi, kad tais atvejais, kai nacionalinės valdžios institucijos akivaizdžiai nevykdo pareigos apsaugoti, ji yra pasirengusi imtis bendrų veiksmų, veikdama per JT Saugumo Tarybą.

2.3. Geras humanitarinės pagalbos teikimas

18. Pripažindami humanitarinės pagalbos teikimo ES gebėjimų, masto ir konkrečių sąlygų įvairovę, susitardami dėl šio Europos konsensuso, visi ES pagalbos teikėjai įsipareigoja laikytis gero humanitarinės pagalbos teikimo (GHP) principų ir bendradarbiauti tarpusavyje bei su kitais pagalbos teikėjais, siekdami taikyti geriausią pagalbos teikimo praktiką⁽³⁾. Be kita ko, tai reiškia, kad humanitarinės pagalbos lėšos skiriamos pagal poreikius ir remiantis poreikių įvertinimu.

⁽¹⁾ Valstybės narės yra Ženevos konvencijų ir jų papildomų protokolų (1977 m.) Šalys.

⁽²⁾ ES gairės dėl skatinimo laikytis Tarptautinės humanitarinės teisės (OL C 327, 2005 12 23, p. 4).

⁽³⁾ Geros humanitarinės pagalbos teikimo praktikos principai, Stokholmas, 2003 m. birželio 17 d.; 2006 m. balandžio mėn. juos patvirtino OECD Pagalbos vystymuisi komitetas.

19. ES vardu įsipareigojame skatinti debatus esminiais klausimais, kokie geriausios pagalbos teikimo praktikos elementai užtikrintų tai, kad gero pagalbos teikimo rezultatas būtų geresnė pagalba žmonėms, kuriuos ištiko humanitarinė krizė.

20. ES pripažįsta, kad, atsižvelgiant į humanitarinės pagalbos poreikio visuotinį lygį, reikalingas bendras tarptautinis požiūris, pasiektas laikantis partnerystės su kitais pagalbos teikėjais principo: be kita ko, reikia skatinti naujus ir atsirandančius oficialius pagalbos teikėjus bei privačius aukotojus finansuoti pagalbą laikantis humanitarinių principų.

21. Partnerystė yra humanitarinės pagalbos įgyvendinimo pagrindas, todėl ES palankiai vertintų platesnės tarptautinės partnerystės požiūrį, kuris sutelkia pagalbos teikėjus, įgyvendinimo partnerius ir kitus suinteresuotus subjektus, kad būtų užtikrinti veiksmingi humanitariniai veiksmai remiantis galiojančių standartų ir geriausios praktikos visuma.

2.4. Santykis su kitomis politikos sritimis

22. Humanitarinei pagalbai taikomi konkretūs principai, kurie skiriasi nuo kitų rūšių pagalbai taikomų principų. Teikiant ES humanitarinę pagalbą, įskaitant pagalbą atsigavimo laikotarpio pradžioje, kai įmanoma, reikėtų atsižvelgti į ilgalaikio vystymosi tikslus; ES humanitarinė pagalba yra glaudžiai susijusi su vystomuoju bendradarbiavimu, kurio principai ir praktika išdėstyta „Europos konsensuse dėl vystymosi“⁽¹⁾. ES humanitarinė pagalba teikiama susidarius padėčiai, kai taip pat gali būti taikomos kitos su krizių valdymu, civiline sauga ir konsuline pagalba susijusios priemonės. Taigi, ES yra įsipareigojusi užtikrinti savo reagavimo į krizes veiklos suderinamumą ir papildomumą kuo veiksmingiausiai panaudojant įvairias mobilizuotas priemones. Todėl ES turėtų dėti daugiau pastangų, kad būtų daugiau žinoma apie humanitarinius principus ir aspektus bei į juos būtų sistemingiau atsižvelgiama jos darbe visose jos institucijose.

2.5. Lyčių aspektas ir humanitarinė pagalba

23. Pripažindama skirtingus moterų, mergaičių, berniukų ir vyrų poreikius, gebėjimus ir įnašą, ES pabrėžia, jog teikiant humanitarinę pagalbą svarbu atsižvelgti į lyčių aspektą.

24. ES pripažįsta, kad aktyvus moterų dalyvavimas teikiant humanitarinę pagalbą yra labai svarbus, ir įsipareigoja skatinti tokį dalyvavimą.

3. ES humanitarinės pagalbos teikimo bendra sistema

3.1. Koordinavimas, suderinamumas ir papildomumas

25. ES tvirtai remia pagrindinį ir visaapimančią Jungtinių Tautų, visų pirma Humanitarinių reikalų koordinavimo biuro (OCHA), vaidmenį skatinant suderintą tarptautinę reagavimo į humanitarines krizes veiklą. Šis vaidmuo labai sustiprėja, kai OCHA aktyviai veikia vietoje (ir yra paskirtas bei nusiųstas į vietą humanitarinės pagalbos koordinatorius). Geresnis ES koordinavimas apskritai sustiprintų tarptautinę humanitarinio reagavimo veiklą, įskaitant bendras pastangas tobulinti humanitarinę sistemą, ir taip pat sustiprintų ES siekį glaudžiai bendradarbiauti su kitais humanitarinės veiklos dalyviais.

26. Todėl ES humanitarinės pagalbos teikėjai pagal atitinkamą jų kompetenciją ir tradicijas bendradarbiaus sustiprinus ES koordinavimą ir skatinant geriausią praktiką – siekiant paremti ES bendros vizijos lankstų įgyvendinimą laikantis papildomumo principo – taip sustiprinant tarptautines pastangas. Tai reiškia, kad ES sieks bendrų veiksmų, kad būtų išsaugota „humanitarinė erdvė“ ir apskritai sustiprinta humanitarinio reagavimo veikla, be kita ko, nustatant trūkumus ir remiant gerai organizuotą pagalbos teikimą tose vietose, kur jos labiausiai reikia.

27. ES humanitarinės pagalbos teikėjai stengsis užtikrinti gerą pagalbos teikimo praktiką keisdami nuomonėmis apie poreikius ir tinkamus reagavimo veiksmus bei dėdami bendras pastangas siekiant išvengti sutampantių veiksmų ir užtikrinti tinkamą humanitarinės pagalbos poreikių įvertinimą ir patenkinimą. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti reagavimo į konkrečią krizę strategijų suderinamumui bei darbui vietoje remiantis partnerystės principu.

28. ES daug dėmesio skirs:

— keitimuisi informacija realiu laiku apie konkrečių krizių padėties vertinimus ir reagavimo ketinimus (pagrindinių būstinių lygiu ir vietoje);

— nuomonių apie pagalbą ir intervencijos strategijas pasikeitimo politiniu lygiu stiprinimui, be kita ko, atitinkamame įprastinių politinių debatų forume Taryboje;

— pasikeitimui informacija siekiant plėtoti geriausią praktiką ir dalytis žiniomis pagal sektorius;

— užtikrinimui, kad būtų sistemingai atsižvelgiama į reaguojant į krizes įgytą praktiką.

29. ES prisidės rengiant tarptautinę humanitarinę darbotvarkę ir bendradarbiaus tarptautiniuose forumuose bei skatinant spręsti humanitarinius klausimus.

⁽¹⁾ Tarybos, Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų, Europos Parlamento ir Komisijos bendras pareiškimas dėl Europos Sąjungos vystymosi politikos: „Europos konsensusas“, OL C 46, 2006 2 24, p. 1.

30. Nepažeisdama humanitarinių neutralumo ir nepriklausomumo principų, ES įsipareigoja, pasinaudodama savo įtaka ir visomis turimomis priemonėmis, užtikrinti politikos suderinamumą, papildomumą ir veiksmingumą siekiant pašalinti humanitarinių krizių atsiradimo priežastis. Visų pirma laikantis suderinamumo ir papildomumo principų bus naudojamos humanitarinės pagalbos ir vystomojo bendradarbiavimo priemonės, taip pat įvairios stabilumo priemonių įgyvendinimo priemonės, ypač pereinamaisiais laikotarpiais ir esant nestabiliui padėčiai, siekiant išnaudoti visą trumpalaikės bei ilgalaikės pagalbos ir bendradarbiavimo potencialą.

3.2. Tinkamos ir veiksmingos pagalbos teikimas

31. Humanitarinė pagalba turėtų būti skiriama laikantis skaidrumo principo ir atsižvelgiant į nustatytus poreikius bei pažeidžiamumo laipsnį. Tai reiškia, kad pagalbos gavėjus reikėtų nustatyti remiantis objektyviai patikrinamais kriterijais ir kad pagalba turėtų būti teikiama taip, kad nustatyti prioritetiniai poreikiai būtų suderinti su pakankamomis lėšomis.

32. Siekiant užtikrinti, kad pagalba būtų skiriama tinkamai, veiksmingai, teisingai ir lanksčiai, poreikių įvertinimui tiek visuotiniu, tiek vietos lygiu turi būti taikomas griežtas požiūris. Atsižvelgdama į dabartines iniciatyvas, ES sieks poreikių vertinimų bendro supratimo ES lygiu, kad būtų tobulinama dabartinė praktika ir jos taikymas. ES dar kartą patvirtina, kaip svarbu glaudžiai bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais poreikių vertinimo klausimais. Reikia susitarti dėl tinkamos visuotinių poreikių analizės metodikos ir programavimo principų. Siekiant kompetentingai įvertinti vietos poreikius, ypač pirmaisiais netikėtai prasidėjusios krizės etapais, reikia atitinkamai būti vietoje ir turėti patirties, patikimos informacijos bei aiškiai nustatytus prioritetus. Jungtinių Tautų nelaimių vertinimo ir veiklos koordinavimo (UNDAC) grupės, jas dislokavus, atlieka pagrindinį vertinimo vietoje vaidmenį.

33. ES patvirtina esanti įsipareigojusi užtikrinti reagavimo į įvairias krizes pusiausvyrą remiantis poreikiais, įskaitant pagalbą užsitęsusių krizių atveju. ES ypatingo dėmesio yra vertos užmirštos krizės arba tokios krizės, kai intervencija yra ypač sudėtinga ir kai bendra tarptautinė humanitarinė reagavimo veikla nėra pakankama. Poreikiai, kurių reaguojant į konkrečias krizes nepaisoma, taip pat nusipelno ypatingo požiūrio.

34. Teikiant humanitarinę pagalbą, pagalba maistu ekstremalios situacijos atveju yra neatskiriama ir svarbi trumpalaikės humanitarinio reagavimo strategijos dalis siekiant patenkinti pažeidžiamų žmonių grupių poreikius. Todėl pagalbos maistu ekstremalios situacijos atveju teikimas turi būti grindžiamas griežtu ir skaidriu poreikių įvertinimu, kuriame būtų išanalizuota, kokia pagalbos maistu sudėtis yra tinkamiausia ir pakankama bei kokia reikalinga pagalba ne maistu, ir atsižvelgta į pernelyg didelio rinkų

sutrikdymo riziką. Pagalbos maistu susiejimas su kitų rūšių pragyvenimui skirta parama padeda sustiprinti nukentėjusių žmonių grupių krizės įveikimo mechanizmus.

35. Kai tai įmanoma pernelyg nesutrikdant rinkų, pagalba, įskaitant pagalbą maistu, turėtų būti grindžiama vietiniais ir regioniniais išteklių bei pirkimais. Pasitelkus tokius išteklius ir pirkimus ne tik išvengiama papildomų aplinkosaugos bei finansinių išlaidų, bet ir įtraukiami vietiniai pajėgumai bei skatinamas vietinės ir regioninės ekonomikos vystymasis. Taip pat turėtų būti atsižvelgiama į naujoviškus pagalbos teikimo būdus, įskaitant pagalbą ne prekėmis (pavyzdžiui, grynaisiais pinigais ir kuponais).

36. ES užtikrins, kad pažadai teikti humanitarinę pagalbą taptų įsipareigojimais ir pagalba būtų išmokama laiku bei būtų aiškiai susieta su poreikių įvertinimais, kurie reikiamai patikslinami atsižvelgiant į kintančias aplinkybes.

37. Humanitarinė pagalba turi būti grindžiama įvertintu poreikiu, o ne konkrečiais tikslais. Tačiau reagavimui į esamus humanitarinės pagalbos poreikius labai trūksta lėšų visuotiniu lygiu. Numatyta, kad humanitarinės pagalbos poreikis veikiant demografiniams, politiniams ir (arba) saugumo bei aplinkos veiksniams (įskaitant klimato kaitą) gali dar išaugti per trumpą arba vidutinės trukmės laikotarpį. Todėl gali būti, kad derinant humanitarinės pagalbos poreikius reikės mobilizuoti daugiau lėšų tarptautiniu mastu, be kita ko, iš išsiplėtusios pagalbos teikėjų bendruomenės.

38. ES kolektyviai jau teikia didžiausią oficialios tarptautinės humanitarinės pagalbos dalį. ES jau yra įsipareigojusi padidinti bendrą oficialią pagalbą vystymuisi (OPV), iš kurios taip pat teikiama humanitarinė pagalba. ES siekia parodyti esanti įsipareigojusi vykdyti humanitarinę reagavimo veiklą, mobilizuojant atitinkamas lėšas humanitarinei pagalbai remiantis įvertintu poreikiu. Šiuo atveju būtų tikslinga įvertinti, ar turimų Europos bendrijos humanitarinės pagalbos lėšų pakanka atsižvelgiant į EB santykinį pranašumą. Valstybės narės taip pat turėtų apsvarstyti, ar padidinti savo dvišalės humanitarinės pagalbos įnašus padidinus bendrą OVP.

39. Reaguojant į humanitarinius poreikius, reikia atsižvelgti į ypatingo pažeidžiamumo sritis. Todėl ES daug dėmesio skirs moterims, vaikams, pagyvenusiems, sergantiems ir neįgaliems asmenims bei jų konkrečių poreikių tenkinimui. Be to, visais humanitarinės pagalbos aspektais būtina integruoti apsaugos nuo seksualinio smurto ir smurto dėl lyties strategijas.

3.3. Kokybė, veiksmingumas ir atskaitomybė ⁽¹⁾

40. Veiksmingai teikiant humanitarinę pagalbą svarbu ir greitis, ir kokybė. Kaip pagalbos teikėjai esame įsipareigoję

⁽¹⁾ Humanitarinės pagalbos principai, standartai ir vertinimo kriterijai pateikiami šio bendro pareiškimo priede.

užtikrinti, kad būtų teikiama geriausia įmanoma pagalba ir kad ji atitiktų numatytą tikslą. Todėl vykdant humanitarinius veiksmus reikėtų laikytis tarptautiniu mastu pripažintų standartų ir principų. Jie buvo paminėti Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio judėjimo bei nevyriausybinių organizacijų elgesio kodekse dėl pagalbos įvykus nelaimėi⁽¹⁾ ir aiškiai įtraukti į Humanitarinę chartiją. Daugelio pripažįstami reagavimo į nelaimę būtiniausi standartai buvo nustatyti bendrai ir atskirai sektoriams, be kita ko, projekte SPHERE⁽²⁾. Šie pagalbos teikimo principai siejasi su tarptautiniu mastu priimtais OECD/DAC humanitarinės pagalbos vertinimo kriterijais⁽³⁾. ES taip pat teigiamai vertina tarptautinio reagavimo į nelaimes teisės aktų, taisyklių ir principų kūrimą.

41. ES visiškai pritaria tokių principų, standartų ir vertinimo kriterijų rinkiniams, kurie kartu su GHP iniciatyva sudaro bendrą sistemą, užtikrinančią ES humanitarinės pagalbos teikimo kokybės metodą.

42. Kad skirtingų humanitarinės pagalbos intervencijos sektorių, pvz., sveikatos, mitybos, vandens ir sanitarijos, pragyvenimo pagalbos ir apsaugos, politika turėtų didžiausią poveikį, ji turi būti pritaikyta prie aplinkybių ir gavėjų. Nekenkimo principas yra minimalus tokios politikos ir pagalbos metodų reikalavimas; tai taip pat reiškia, kad iš pat pradžių reikia atsižvelgti į aplinkosaugos ir kitus ilgalaikius aspektus netgi vykdant trumpalaikes pagalbos intervencijas ekstremalių situacijų atveju.

43. Atskaitomybė humanitarinės pagalbos srityje apima ir atskaitomybę Europos piliečiams dėl gero viešųjų lėšų panaudojimo, ir atskaitomybę humanitarinę krizę patiriančių šalių gyventojams, kuriems reikia pagalbos, siekiant užtikrinti, kad pagalba būtų tinkamai pritaikyta prie aplinkybių ir teikiama taip, kad didėtų atgaivinimo perspektyvos.

44. ES rūpestingai apsvaistys kokybės duomenis ir veiklos rodiklius, ekonomiškumo kriterijus (pvz., papildomas išlaidas palyginti su pagalba, teikiama gavėjams) ir, kiek įmanoma, vietos gyventojų dalyvavimą įvairiais pagalbos programų etapais skatinantį metodą, ypač užsitęsusių krizių atveju.

45. Atskaitomybė pagalbą gaunantiems žmonėms įpareigoja pagalbos teikėją veikti laikantis kokybės standartų, principų, politikos ir gairių ir skatina mokymo ir gebėjimų ugdymo veiklą užtikrinant, kad joje dalyvautų ir tie, kuriems teikiama pagalba. Taikant kokybės metodą svarbu didelis partnerių patikimumas, kuris užtikrinamas taikant partnerio tinkamumo kriterijus ir operacijos įgyvendinimo veiklos stebėseną. Toks kokybės užtikrinimas turėtų būti

pasiekiamas partneriams atsižvelgiant į jų dydį ir specializacijos laipsnį.

46. Todėl atskaitomybės priemonės sudaro finansų kontrolė ir atskaitos apie humanitarines operacijas, vertinimo rezultatai, skirtingų reagavimo variantų veiksmingumo, išlaidų ir poveikio analizė, kokybės užtikrinimas, skaidrumas, dalyvavimą skatinantys metodai teikiant pagalbą ir ryšių palaikymas.

47. Reguliarus vertinimas ir įgytos patirties panaudojimas tikrinant, kaip buvo reaguota į konkrečias krizes, yra vertingi aspektai didinant humanitarinės pagalbos veiksmingumą. ES galėtų naudingai bendradarbiauti tobulinant bendrus metodus ir keitimąsi informacija apie vertinimą, atliekamą kiekvieno pagalbos teikėjo atskirai. Todėl ES keisis informacija apie planuojamą vertinimą, jo rezultatus ir reagavimą, įskaitant apie partnerystės kokybę, ir naudosis bendrai įgyta patirtimi reaguodama į dideles krizes, kurias likviduojant dalyvauja daug pagalbos teikėjų. ES turėtų kolektyviai reguliariai, jei įmanoma, kasmet atlikti bendro humanitarinės pagalbos teikimo peržiūrą.

3.4. Partnerystės įvairovė ir kokybė

48. Remiant vietos gebėjimus, skubus ir veiksmingas reagavimas į humanitarines krizes priklauso nuo partnerių buvimo vietoje, visų pirma pilietinės visuomenės ir įgaliotų tarptautinių organizacijų, kurios dėl savo teisėtumo, patirties ir išteklių gali susidoroti su tam tikru krizės aspektu.

49. JT ir jų pagalbos agentūros sudaro tarptautinės humanitarinės sistemos pagrindą: nustato standartus, koordinuoja ir atlieka pagrindinį vaidmenį įgyvendinant humanitarinę pagalbą. Panašiai ir Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas turi specialiąją įgaliojimą, pagrįstą tarptautinėmis sutartimis; jis dažnai, visų pirma konfliktinėse situacijose, yra vienas iš nedaugelio, o kartais vienintelis partneris, turintis galimybę pasiekti nukentėjusiuosius ir todėl galintis suteikti apsaugą bei teikti humanitarinę pagalbą. Nacionalinės Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio draugijos, remiamos Tarptautinės Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio draugijų federacijos, yra labai gerai įsitvirtinusios vietos bendruomenėse ir dažnai turi geriausias galimybes nedelsiant reaguoti į stichines nelaimes. Nevyriausybinių organizacijų (NVO) yra labai svarbios vykdant humanitarinę reagavimo veiklą, nes jos, būdamos vietoje, ir dėl savo lankstumo suteikia didžiausią, dažnai labai specializuotą, tarptautinės humanitarinės pagalbos dalį. Jos taip pat yra tiesioginis aktyvus pilietiško humanitarinės pagalbos reikalų srityje pavyzdys.

⁽¹⁾ Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio judėjimo bei NVO reagavimo į nelaimes programų veiklos principai (1994 m.).

⁽²⁾ SPHERE Humanitarinė chartija ir būtiniausi standartai.

⁽³⁾ OECD/DAC Sudėtingų ekstremalių situacijų humanitarinės pagalbos vertinimo gairės.

50. ES iš esmės pritaria tam, kad yra daug įgyvendinimo partnerių: JT, Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio judėjimas ir NVO, ir pripažįsta, kad kiekvienas iš jų turi santykinį pranašumą reaguojant į tam tikras situacijas arba aplinkybes. Tačiau ES taip pat pripažįsta, kad būtinas įgyvendinimo partnerių veiklos vietoje glaudus koordinavimas, suderinimas ir papildomumas.
51. ES ir tarptautiniu mastu yra įvairių įgyvendinimo partnerių pasirinkimo ir kokybės užtikrinimo metodų teikiant humanitarinę pagalbą. ES pagalbos teikėjų kriterijai pasirenkant įgyvendinimo partnerius yra profesionalumas ir valdymo gebėjimai, gebėjimai patenkinti nustatytą poreikį (techniniai ir logistiniai gebėjimai, įskaitant buvimą vietoje ir prieigą), humanitarinių principų, tarptautinės teisės, tarptautinių elgesio kodeksų, gairių ir geriausios praktikos teikiant pagalbą laikymasis, profesinės žinios arba įgaliojimai, ekonominis efektyvumas, partnerystė su vietiniais ir veiklos patirtis, pasirengimas dalyvauti koordinavimo veikloje, kuri skirta užtikrinti bendros veiklos veiksmingumą, atskaitomybę, įskaitant rezultatų ataskaitų skaidrumą, ir įgyvendinimo gebėjimų kokybę, įskaitant patikimą finansų valdymą. Kadangi esama skirtingų tradicijų, ES valstybės narės ir Komisija keisis informacija apie savo įgyvendinimo partnerių pasirinkimo praktiką.
52. Skirtingi pagalbos teikėjai taiko skirtingas specialias administracines procedūras, kurios reikalingos skiriant pagalbą. Visi ES pagalbos teikėjai stengsis savo sistemose sudaryti kuo didesnes lankstumo galimybes ir kiek įmanoma labiau racionalizuoti procedūras, kad sumažintų įgyvendinimo organizacijoms tenkančią administracinę našta, užtikrindami kokybišką partnerystę ir didelę atskaitomybę teikiant pagalbą.
53. Reagavimas vietos lygiu yra būtinas siekiant įveikti humanitarinę krizę. Staiga ištikus nelaimėi, vietos dalyviai atsiduria priešakinėse linijose ir vis dažniau užima svarbiausią poziciją vykdant humanitarinę reagavimo veiklą susidarius sudėtingoms ekstremalioms situacijoms. ES nagrinės, kaip ji gali geriausiai paremti pajėgumų kūrimo veiklą, skirtą tvariam vietas gebėjimų reaguoti į nelaimės stiprinimui, ir ragins įgyvendinimo partnerius puoselėti partnerystę su nukentėjusių bendruomenių vietos organizacijomis.

3.5. Pajėgumai ir greitas reagavimas

54. ES jau yra įvairių greito specialistų grupių dislokavimo ir greito humanitarinės pagalbos arba paramos pasiuntimo pajėgumų. ES siekia išvengti dubliavimo labiau stengda-

masi pašalinti pajėgumų trūkumus, remdamasi esamomis sistemomis, kad galėtų paremti tarptautines pastangas, visų pirma pasitelkdama įvairius regioninius logistikos centrus.

55. Todėl ES nagrinės, kaip bendradarbiaujant sustiprinti savo greitąją reagavimą į humanitarines krizes, remdamasi esamais santykiniais privalumais, derindama savo veiklą prie platesnės humanitarinę pagalbą teikiančios bendruomenės pastangų. ES stengiasi remti tarptautines pastangas nustatyti ir pašalinti nustatytus reagavimo trūkumus, pvz., susijusius su logistikos, transporto, ryšių ir greito reagavimo priemonių, siekiant skubiai reaguoti į nelaimę, tarptautiniu koordinavimu. ES prisidės, kad įvairūs partneriai turėtų galimybę teikti bendras humanitarines paslaugas.
56. Iš pradžių ES skaidriai ir išsamiai nustatys visų savo dabartinių pajėgumų elementus, siekdama apžvelgti esamus ir galimus pajėgumus ir veiksmingiausių jų panaudojimo būdą.

3.6. Civilinės saugos ir karinių išteklių bei pajėgumų naudojimas

57. Reaguojant į humanitarinių krizių situacijas civilinės saugos ir kariniai ištekliai turi būti naudojami laikantis Karinių ir civilinės gynybos išteklių naudojimo sudėtingose ekstremaliose situacijose gairių⁽¹⁾ ir Oslo gairių dėl karinių ir civilinės gynybos išteklių naudojimo teikiant tarptautinę pagalbą įvykus nelaimėi⁽²⁾, visų pirma siekiant užtikrinti humanitarinių neutralumo, humaniškumo, nešališkumo ir nepriklausomumo principų laikymąsi. ES skatins bendrą šių gairių supratimą. ES taip pat skatins organizuoti bendrą mokymą tarptautinės teisės ir pagrindinių humanitarinių principų klausimais.

Civilinė sauga⁽³⁾

58. Europos humanitarinei pagalbai gali būti naudojamos įvairios Bendrijos ir valstybių narių priemonės, įskaitant civilinės saugos išteklius, kuriuos sudaro įvairiausi valstybei ir ne valstybei priklausantys ištekliai. Šie ištekliai, teikiant humanitarinę pagalbą dislokuoti trečiojoje šalyje, yra pavaldūs civilinei valdžiai ir iš esmės dislokuojami gavus oficialų nukentėjusios valstybės prašymą. Jie siunčiami susitarus abiem šalims per JT arba per Stebėsenos ir informacijos centrą (SIC) pagal Bendrijos civilinės saugos mechanizmą. Valstybės narės, reaguodamos į nelaimės trečiojoje šalyje, daugiausia į stichines nelaimes ir technologines bei aplinkosaugos ekstremalias situacijas, vis

⁽¹⁾ Karinių ir civilinės gynybos išteklių naudojimo gairės, remiant Jungtinių Tautų humanitarinę veiklą sudėtingose ekstremaliose situacijose (2003 m. kovo mėn.).

⁽²⁾ Karinių ir civilinės gynybos išteklių naudojimo gairės teikiant tarptautinę pagalbą įvykus nelaimėi, „Oslo gairės“ (2006 m. lapkričio mėn. atnaujintos JT OCHA).

⁽³⁾ Čia terminas „civilinė sauga“ taikomas tik pagalbos operacijoms. Be pagalbos operacijų, civilinė sauga taip pat gali būti naudojama kaip krizių valdymo priemonė pagal Europos Sąjungos sutarties V antraštinę dalį ir padedant teikti konsulinę pagalbą.

daugiau naudojasi savo civilinės saugos pajėgumais. Įvykus humanitarinei krizei, dislokuotų civilinės saugos išteklių naudojimas turėtų būti grindžiamas poreikiais, papildyti humanitarinę pagalbą ir būti su ja suderintas. Todėl būtina tinkamai koordinuoti įvairių Europos dalyvių veiksmus ir priemones bei atsižvelgti į JT atliekamą bendro koordinavimo vaidmenį. Civilinės saugos išteklius naudojant ES lygiu pagal mechanizmą būtina glaudžiai bendradarbiauti su pirmininkaujančia valstybe nare. Humanitarinės pagalbos teikimo tikslais dislokuoti civilinės saugos darbuotojai niekada nebus ginkluoti.

59. Įvykus stichinėms nelaimėms ir susidarius technologinėms bei aplinkosaugos ekstremalioms situacijoms, civilinės saugos ištekliams galima reikšmingai prisidėti prie humanitarinių veiksmų, remiantis humanitarinės pagalbos poreikių įvertinimais ir galimais civilinės saugos išteklių greičio, specializacijos, veiksmingumo ir efektyvumo privalumais, ypač ankstyvajame pagalbos teikimo etape.
60. Susidarius sudėtingoms ekstremalioms situacijoms, civilinės saugos išteklius reikėtų naudoti tik išskirtiniais atvejais. Sudėtingose ekstremaliuose situacijose, įskaitant nestabilios padėties atvejus, juos naudoti reikia labai subtiliai ir preciziškai, nes tai gali sukelti abejonių dėl pagalbos neutralumo ir nešališkumo. Tai gali sudaryti sąlygas konfliktuojančioms šalims užpulti pagalbą teikiančius darbuotojus ir nukentėjusius gyventojus, taip pat dėl to gali būti neleidžiama pasiekti nukentėjusių gyventojų ne tik tam tikroje ekstremalioje situacijoje, bet ir ateityje. Šie pavojai turi būti atidžiai apsvarstyti atsižvelgiant į neatidėliotinus gyventojų poreikius ir civilinės saugos išteklių poreikį.

Kariniai ištekliai

61. Susiklosčius labai ypatingoms sąlygoms, humanitarinei pagalbai gali būti naudojami kariniai ištekliai, visų pirma logistinei ir infrastruktūrinei paramai teikti daugiausia įvykus stichinėms nelaimėms. ES sukūrė valstybių narių karinių ar karinių užsakomųjų transportavimo priemonių ir ESGP koordinavimo struktūrų ES reagavimo į nelaimės operacijoms remti panaudojimo bendrą sistemą⁽¹⁾. Buvo parengtos standartinės veiklos procedūros. Be to, ES įgyvendino karinės paramos ES reaguojant į nelaimės priemones (esamų išteklių ir pajėgumų nustatymas ir koordinavimas)⁽²⁾. Kad būtų išvengta neaiškumų, ar tai karinė operacija, ar humanitarinė pagalba, būtina, kad kariniai ištekliai ir pajėgumai būtų naudojami tik labai išskirtinėmis aplinkybėmis humanitarinėms pagalbos operacijoms paremti blogiausiu atveju, t. y. kai nėra panašios civilinės

alternatyvos; tik tokių karinių išteklių, kurie išsiskiria savo pajėgumu ir naudingumu, naudojimas gali patenkinti kritinius humanitarinius poreikius.

62. Kai tokiomis aplinkybėmis yra dislokuojami kariniai ištekliai arba pajėgumai, turi būti atsižvelgiama į tai, kad pagrindinė atsakomybė tenka nukentėjusios valstybės kompetentingoms institucijoms, taip pat į bendrą Jungtinių Tautų vaidmenį ir atsakomybę koordinuojant tarptautinę pagalbą trečiojoje šalyse.
63. ES dar kartą patvirtina, kad turi būti išlaikytas humanitarinės operacijos, kurią vykdanant naudojami kariniai ištekliai, civilinis pobūdis ir savybės. Tai reiškia, kad, nors kariniai ištekliai liks pavaldūs karinei valdžiai, visa humanitarinė operacija turi toliau likti pavaldi ir jai privalo vadovauti atsakinga humanitarinė organizacija, t. y. OCHA ir humanitarinės pagalbos koordinatorius (kuriems tenka bendra atsakomybė už pagalbos teikimo veiklą). Tai nereiškia, jog civilinei valdžiai suteikiamas karinių išteklių valdymo ir kontrolės statusas.
64. ES mano, kad civilinis ir karinis koordinavimas, kaip pagrindinė humanitarinių ekstremalių situacijų civilių ir karinių dalyvių sąveika, yra labai svarbus siekiant ginti ir skatinti humanitarinius principus. Koordinavimą palengvina dialogas, ryšių palaikymas ir bendras mokymas.
65. ES patvirtina savo įsipareigojimą, kad humanitarinio gelbėjimo veiklai teikiami valstybių narių kariniai arba karinėms reikmėms naudojami transporto ištekliai ir (arba) kiti pajėgumai turėtų nieko nekainuoti nukentėjusiai valstybei arba juos gaunančiam humanitarinės veiklos dalyviui. ES ragina humanitarinės veiklos ir karinius dalyvius labiau stengtis suprasti ir gerbti vieniems kitus atsižvelgiant į atitinkamus įgaliojimus ir vaidmenis bei kartu rengti galimus reaguojimo į nelaimės metodus. Todėl ES yra įsipareigojusi, jei reikia ir tikslinga, siūsti civilinių ir karinių ryšių palaikymo pareigūnų (-us), siekdama palengvinti civilinių ir karinių koordinavimą ir aktyviai jame dalyvauti.

4. Tarptautiniai humanitariniai veiksmai

66. Humanitariniai veiksmai – tarptautinė kolektyvinė atsakomybė, kurią prisiima daug skirtingų organizacijų, vyriausybių, vietos bendruomenių ir asmenų. Remti visuotinių kolektyvinių gebėjimų reaguoti į humanitarines krizes vystymą yra viena iš pagrindinių ES požiūrio sudedamųjų dalių. ES įsipareigoja neatkartoti esamų tarptautinių mechanizmų.

⁽¹⁾ Valstybių narių karinių ar karinių užsakomųjų transportavimo priemonių ir ESGP koordinavimo struktūrų ES reagavimo į nelaimės operacijoms remti panaudojimo bendra sistema, dok. 8976/06.

⁽²⁾ Karinė parama ES reaguojant į nelaimės: esamų išteklių ir pajėgumų nustatymas ir koordinavimas, dok. 9462/3/06 RĖV 3 ir dok. 14540/06 + COR 1.

67. Pastaraisiais metais JT drauge su kitais humanitarinės veiklos dalyviais ir pagalbos teikėjais vykdydamos humanitarinės sistemos reformas sustiprino tarptautines pastangas užtikrinti tinkamą visuotinę humanitarinę reagavimo veiklą. ES pakartoja tvirtai remianti humanitarinės sistemos reformą, kad būtų užtikrinta geresnė pagalba tiems, kuriems jos reikia.
68. Svarbu padidinti bendrą humanitarinių veiksmų finansavimą, kad jis atitiktų didėjančius poreikius. ES remia tikslą padidinti humanitarinio finansavimo nuspėjamumą ir lankstumą taikant daugiašalius ir tiesioginius (dvišalius) mechanizmus, kurių kiekvienas turi pranašumų prieš kitą. Šiuo tikslu įgyvendinti nauji finansavimo mechanizmai, visų pirma JT Centrinio reagavimo į ekstremalias situacijas fondas (CERF) ir bendri humanitariniai fondai ⁽¹⁾. ES palankiai vertina šiuos naujus mechanizmus, nes jie veiksmingai papildo galiojančias finansavimo priemones. ES primena, kad įnašai į CERF turėtų papildyti dabartinius išpareigojimus ⁽²⁾ ir neturėtų pakeisti tiesioginės finansinės paramos, kuri gali būti naudojama kitoms humanitarinėms operacijoms ir kurią gali naudoti visi įgyvendinimo partneriai.
69. ES palankiai vertina tai, kad JT atkreipė dėmesį į „nepakanamai finansuojamas“ krizes, pasinaudodamos specialiu CERF komponentu, iš kurio skiriami papildomi išteklių tokių krizių atveju, visų pirma „pamirštų krizių“ atveju ⁽³⁾, ir primena, kad svarbu CERF lėšas skirti skaidriai ir pagal poreikius.
70. Siekiant pagerinti visuotinį reagavimą į humanitarines krizes, reikia itin daug dėmesio skirti mėginimui užtikrinti įvairių dalyvių veiklos geresnį suderinimą ir koordinavimą, aiškių prioritetų ir reagavimo trūkumų nustatymą taikant „grupės metodą“ ⁽⁴⁾ ir humanitarinės pagalbos koordinatorių sistemos stiprinimą. ES visiškai remia šias pastangas primindama, kad jos turėtų plačiai apimti visus humanitarinės veiklos dalyvius ir turėtų padėti pagerinti humanitarinės pagalbos teikimą vietoje tiems, kuriems labiausiai jos reikia.
71. Nors ES ir deda humanitarinės pagalbos pastangas, ji visiškai pripažįsta, kad būtina drauge su kitais intensyviau dirbti gero pagalbos teikimo, veiksmingos humanitarinės reagavimo veiklos ir jos skatinimo srityse. ES dar kartą
- patvirtina, kad jos pastangos turėtų būti įtvirtintos laikantis platesnio tarptautinio požiūrio, JT OCHA atliekant pagrindinio koordinatoriaus vaidmenį. Taigi JT Generalinės Asamblėjos Rezoliucija 46/182 tebėra pagrindinis dokumentas.
72. ES pripažįsta, kad jos, kaip tradicinių (vyriausybinių) humanitarinės pagalbos teikėjų sąjungos, įnašas yra tik maža viso solidarumo ir humaniškumo, kuris taip dažnai parodomas privačiomis aukomis ir šeimos bei artimųjų arba grupių parama tiems, kuriems jos reikia, išraiška. Praplėstas vyriausybinių pagalbos teikėjų ratas labai padėtų patenkinti didėjančius humanitarinės pagalbos poreikius. Visos humanitarinės pagalbos rūšys turėtų būti teikiamos laikantis humanitarinių principų. Siekiant užtikrinti, kad išteklių atitiktų poreikius, ir padėti stiprinti atskaitomybę, svarbu, kad visi pagalbos teikėjai praneštų JT OCHA valdomai finansų kontrolės tarnybai apie suteiktą humanitarinę pagalbą. Būtų naudinga išnagrinėti, kaip finansų kontrolės sistemoje būtų galima tiksliau užregistruoti nevyriausybinius finansavimo šaltinius, siekiant išlaikyti tikslų bendros humanitarinės reagavimo veiklos vaizdą.
73. ES toliau artimai bendradarbiaus su kitais pagrindiniais oficialios humanitarinės pagalbos teikėjais vykdydama gero humanitarinės pagalbos teikimo iniciatyvą ir palaikydama plačius dvišalius ir daugiašalius santykius su pagalbos teikėjais. ES taip pat ragins dėti bendras ir dvišales informavimo pastangas, kad praplėstų tradicinių pagalbos teikėjų ratas.
74. ES pripažįsta, kad gyvybių išgelbėjimas, visų pirma netikėtai prasidėjus stichinėms nelaimėms, pirmiausia priklauso nuo vietos pajėgumų. Todėl ji dės daugiau pastangų, kad labiau sustiprintų vietos dalyvių, kurie turi geriausias galimybes reaguoti ištikus nelaimei, pajėgumus.

⁽¹⁾ Šalių teikiamos jungtinės lėšos, kuriomis gali naudotis humanitarinės veiklos įgyvendinimo partneriai ir kurias valdo JT nuolatinis koordinاتورius/humanitarinės pagalbos koordinاتورius.

⁽²⁾ 2005 m. gruodžio 15 d. JT Generalinės Asamblėjos Rezoliucija 60/124.

⁽³⁾ Humanitarinės krizės, kurios Komisijos (DG ECHO) užmirštų krizių vertinimo metu nurodomos kaip sulaukiančios mažai pagalbos teikėjų reagavimo veiksmų, apskritai patiriančios lėšų trūkumą ir sulaukiančios mažai žiniasklaidos dėmesio.

⁽⁴⁾ Nuolatinis tarpinstitucinis komitetas „Grupės metodo naudojimo gairės, siekiant sustiprinti humanitarinę veiklą“, 2006 m. lapkričio 23 d. Grupės metodas taikomas dviem lygiais. Taikant šį metodą visuotiniu lygiu, kuriami gebėjimai nustatytoje svarbiausiose „trūkumų“ srityse. Grupės metodą taikant vietoje, stiprinamas koordinavimas ir reagavimo gebėjimai, sutelkiant humanitarinių agentūrų ir humanitarinės veiklos dalyvių grupes, siekiant raguoti tam tikrose veiklos srityse, kiekvienai grupei turint aiškiai paskirtą ir atskaitingą vadovybę.

5. Nuosekli ir visapusiška pagalba

5.1. Geresnis pasirengimas ir rizikos bei pažeidžiamumo mažinimas

75. ES pripažįsta, kad siekiant išsaugoti gyvybes, ypač nuo stichinių nelaimių ir klimato kaitos neapsaugotose teritorijose, būtina gerinti pasirengimą, kad sumažėtų rizika ir

pažeidžiamumas. ES yra įsipareigojusi suderinti ir koordinuoti veikla vietos, nacionaliniu ir regioniniu lygiu besivystančiose šalyse skatinti pasirengimą nelaimėms ir mažinti nelaimių riziką. Todėl ES, siekdama visais lygiais padidinti pajėgumus įveikti krizę remiantis strateginiu planavimu ir veikla, skatins tarptautines pastangas pagal Hyogo veiksmų programą ir remis Tarptautinės nelaimių mažinimo strategijos koordinacinį vaidmenį.

76. ES nustatys bendrą ES politikos metodą šios srities veiklai remti, daugiausia dėmesio skirdama toms šalims ir regionams, kur nelaimės labiausiai tikėtinos, bei labiausiai pažeidžiamoms grupėms. ES remis bendruomenių vykdomą humanitarinių operacijų parengiamąją veiklą ir į savo vystymosi politiką, pagrįstą savarankiškumu ir nacionalinėmis šalių, kur nelaimės labiausiai tikėtinos, strategijomis, integruos nelaimių rizikos mažinimą ⁽¹⁾ ⁽²⁾.

5.2. *Pereinamasis laikotarpis bei greitas atsigavimas ir sąsajos su pagalba vystymuisi užtikrinimas*

77. Atsigavimas ir atstatymas po nelaimės yra vienas iš svarbiausių uždavinių, kuriam atlikti reikia ne tik skubios pagalbos ekstremalios situacijos atveju, bet ir struktūrinių bei vystomųjų veiksmų. Todėl svarbu užtikrinti, kad humanitarinės, vystymuisi skirtos ir kitos atitinkamos pagalbos priemonės būtų labiau suderintos, visų pirma nestabilios padėties atvejais ir tais atvejais, kai bendruomenės nori atsigausti nuo krizės padarinių. Siekiant geresnio paramos, atkūrimo ir vystymosi susiejimo (PAVS) būtina, kad humanitarinės ir vystymuisi skirtos veiklos dalyviai koordinuotų savo veiklą jau ankstyviausiais reagavimo į krizę etapais ir veiktų lygiagrečiai, kad būtų užtikrintas sklandus pereinamasis laikotarpis. Tam reikia, kad visi pagalbos dalyviai žinotų apie vienas kito taikomus skirtingus būdus, priemones bei požiūrius; taip pat reikia parengti lankščias bei naujoviškas pereinamojo laikotarpio strategijas. Tarptautiniu lygiu „greito atsigavimo grupė“ konkrečiai nagrinėja, kaip pirmaisiais reagavimo į nelaimę etapais paramą įvykus nelaimėi susieti su pagalba vystymuisi.

78. Bendradarbiaudama, ES plėtos praktinius požiūrius į PAVS. Šie požiūriai turėtų būti grindžiami įgyta patirtimi, jais turėtų būti siekiama geresnio humanitarinės pagalbos bei vystymosi agentūrų ir kitų pagalbos dalyvių bendradarbiavimo, taip pat ir tarptautinėje bendruomenėje, visų pirma vietos lygiu ir nestabilios padėties ar sudėtingais ekstremalios situacijos atvejais. Pereinamojo laikotarpio aplinkoje

išlieka būtinybė užtikrinti humanitarinės pagalbos ir vystomojo bendradarbiavimo sąveiką, atsižvelgiant į jų skirtingus tikslus, principus ir požiūrius.

ANTRA DALIS – EUROPOS BENDRIJA IR HUMANITARINĖ PAGALBA

79. Bendrijos politika humanitarinės pagalbos srityje reglamentuojama 1996 m. birželio 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1257/96 ⁽³⁾, kuriuo nustatomi pagrindiniai Bendrijos humanitarinės pagalbos trečiosioms šalims tikslai.

80. Apibrėžtoje ES humanitarinės pagalbos teikimo bendroje sistemoje Bendrija taikys pirmoje dalyje nustatytus bendrus principus ir gerą praktiką.

1. Santykinis pranašumas

81. Bendrijos skiriamieji bruožai – santykinis pranašumas ir pridėtinė vertė; dėl jų įmanomas valstybių narių ir kitų humanitarinės pagalbos teikėjų dvišalės politikos papildomumas.

82. Bendrijos vardu Komisija sukuria pridėtinę vertę vykdydama toliau išvardytas funkcijas:

83. Pirmą, veikimas vietoje visame pasaulyje. Įgyvendinti Bendrijos humanitarinę pagalbą padeda visame pasaulyje veikiančių vietos ekspertų, dirbančių vietos biurose, įskaitant regioninius paramos biurus, tinklas. Todėl Bendrija yra vienas iš nedaugelio pagalbos teikėjų, kurių specialistai plačiai vykdo humanitarinę veiklą vietos lygiu. Be to, Komisija gali pasinaudoti savo plataus delegacijų tinklo parama. Dėl šios priežasties Bendrija gali veiksmingai skirstyti pagalbą, atsižvelgdama į veikimą vietoje, patirtį (visų pirma vertinant poreikį) bei reagavimo greitumą, ir aktyviai padėti partneriams vietoje, gerindama bendrą humanitarinę reagavimo veiklą. Be to, Bendrija yra gerai pasirengusi prireikus papildyti ES valstybių narių dvišalę pagalbą reaguojant į krizę.

84. Antra, Bendrijos politikos sričių suderinamumo užtikrinimas, remiant valstybėms narėms, visų pirma Bendrijos politikos sričių (humanitarinės pagalbos, vystymosi, maisto pakankamumo, visuomenės sveikatos ir žmogaus teisių) sąlyčio taškuose, be kita ko, naudojant geresnį paramos, atkūrimo ir vystymosi susiejimą (PAVS) ir nelaimių rizikos mažinimo bei pasirengimo nelaimėms strategijas.

⁽¹⁾ Europos konsensusas dėl vystymosi, 22 punktas.

⁽²⁾ Todėl ES teigiamai vertina JT Generalinio Sekretoriaus specialiojo pasiuntinio pagalbai po cunamo J. William Clinton 2006 m. gruodžio mėn. ataskaitoje „Svarbiausi geresnio atstatymo pasiūlymai“ išdėstytus geresnio atstatymo principus.

⁽³⁾ OL L 163, 1996 7 2, p. 1.

85. Trečia, geros humanitarinės pagalbos teikimo praktikos skatinimas. Per daugelį metų Bendrija pelnė didelį pripažinimą kaip pagrindinė pagalbos teikėja ir svarbi humanitarinių veiksnių rėmėja. Bendrijai tenka pagrindinis vaidmuo užtikrinant, kad humanitarinė pagalba būtų skirstoma atsižvelgiant į poreikius ir kad vykdam tarptautinę humanitarinę reagavimo veiklą jokia humanitarinė krizė neliktų nepastebėta. Be to, Bendrija turi išimtinę galimybę raginti kitus humanitarinės pagalbos teikėjus įgyvendinti veiksmingas ir principines humanitarinės pagalbos strategijas.
86. Ketvirta, Bendrija dažnai turi santykinį pranašumą, nes ji gali lanksčiau veikti susiklosčius politiškai jautriai padėčiai.
87. Penkta, koordinavimo rėmimas. Komisija ir toliau skatins glaudų savo ir valstybių narių veiksnių koordinavimą tiek sprendimų priėmimo lygiu, tiek vietoje. Komisija taip pat remia veiklos koordinavimą su kitais pagalbos teikėjais ir dirbs JT sistemoje, kad užtikrintų strateginį reagavimo į konkrečias krizes veiksnių bei politinių klausimų koordinavimą pagrindinių būstinių ir vietos lygiu.
91. Komisija išlaikys aukštą reagavimo veiklos kokybę ir gebėjimą greitai reaguoti. To siekdama, ji galėtų veiksmingai sustiprinti savo pasirengimą prieš kylant krizėms, įskaitant padėties įvertinimus, reagavimo gebėjimų analizę ir savo greito reagavimo priemones, visų pirma pasinaudodama Komisijos didele patirtimi ir veikimu vietoje (Europos bendrijos humanitarinės pagalbos tarnybos (ECHO) ekspertai ir regioniniai paramos biurai) humanitarinės pagalbos srityje. Komisijos taikomomis priemonėmis bus toliau kuriama pridėtinė vertė, ir jos turėtų būti susietos su valstybių narių ir Komisijos įgyvendinimo partnerių (įskaitant Jungtinių Tautų nelaimių vertinimo ir veiklos koordinavimo grupes) priemonėmis.
92. Komisija dirba laikydamasi glaudžios partnerystės su humanitarinėmis organizacijomis – visų pirma JT pagalbos agentūromis, Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pusmėnulio judėjimu bei nevyriausybinėmis organizacijomis (NVO) – kurios turi geriausias galimybes įgyvendinti humanitarinę pagalbą vietoje, principo. Tvirtos partnerystės požiūris įtvirtintas susitarimuose, kuriais reglamentuojami santykiai su šiomis organizacijomis.

2. Gero pagalbos teikimo įgyvendinimas

88. Poreikių vertinimo klausimu Komisija parengė konkrečią metodiką, skirtą bendram pažeidžiamumui ir krizinei padėčiai palyginamų šalių lygiu kasmet išanalizuoti – Visuotinių poreikių įvertinimą. Jis yra viešai skelbiamas ir buvo plačiai platinamas kaip „geros praktikos“ pavyzdys atsižvelgiant į gerą humanitarinės pagalbos teikimą. Šis požiūris yra Bendrijos kasmetinio humanitarinės pagalbos programavimo strategijos pagrindas. Išsamūs poreikių įvertinimai, kuriais remiantis reaguojama į konkrečias krizes, atliekami atsižvelgiant į vertingą veiklos patirtį ir glaudžiai siejant juos su įgyvendinimo partneriais.
89. Siekdama užtikrinti nešališką požiūrį, pagal kurį ypač daug dėmesio būtų skiriama krizėms, į kurias neatsižvelgiama vykdam bendrą humanitarinę reagavimo veiklą, Komisija taiko specialų požiūrį nustatydam „užmirštas krizes“ bei užtikrindama pakankamą finansavimą.
90. Komisija, naudodama pasirengimui nelaimėms skirtas lėšas, įskaitant pasirengimo nelaimėms programą DIPECHO, kurias papildė humanitarinei pagalbai skirtas biudžetas, įgijo didelės praktinės patirties pasirengimo nelaimėms srityje, ypač daug dėmesio skirdama bendruomenės vykdomai veiklai, įskaitant sąmoningumo ugdymą, ekstremalios situacijos pratybas, vietines ankstyvo įspėjimo sistemas, mokymą ir švietimą. Tokia veikla padeda sušvelninti nelaimės poveikį pažeidžiamoms gyventojų grupėms. Taikant šį pasirengimo nelaimėms bendruomenėse požiūrį ir kartu dedant tolesnes pastangas, reikėtų tęsti nelaimių rizikos mažinimo integravimą į ilgalaikę pagalbą vystymuisi.
93. Įgyvendindama civilinės saugos ir reagavimo į krizes mechanizmus, Bendrija turi užtikrinti humanitarinių veiksnių nepriklausomumą nuo kitų tikslų, pavyzdžiui, politinių ir karinių tikslų.
94. ES lygiu nustatyta griežta finansinė atskaitomybė vykdam Bendrijos biudžetą. Todėl šiuo metu ataskaitų pateikimo reikalavimai ir Komisijos administruojamos humanitarinės pagalbos procedūros yra vienos iš išsamesnių, lyginant su visų svarbių oficialių pagalbos teikėjų reikalavimais ir procedūromis. Tai yra aiškus atskaitomybės Europos piliečiams reikalavimas, kurio vykdymą atidžiai stebi institucijos ir kurį atspindi tai, kad visi Bendrijos sprendimai dėl finansavimo skelbiami viešai. Bendrija išipareigoja toliau stengtis racionalizuoti ir supaprastinti procedūras humanitarinės pagalbos srityje, siekdama sumažinti administracinę naštą įgyvendinančioms organizacijoms, atsižvelgiant į taikomas taisykles. Bendrijos vykdomas ataskaitų pateikimas humanitarinės pagalbos srityje bus suderintas, laikantis taikomų nuostatų dėl bendros finansinės atskaitomybės ir kontrolės.
95. Siekdama užtikrinti bei padidinti Bendrijos ir valstybių narių humanitarinės pagalbos sistemų veiksmingumą ir nuoseklumą, valstybėms narėms pateikiant ataskaitas dėl jų įnašų humanitarinės pagalbos srityje Komisija naudoja „14 balų sistemą“. Šios ataskaitos suderinamos su OCHA finansų kontrolės tarnyba ir jai perduodamos, prisidedant prie bendros ataskaitų humanitarinės pagalbos srityje kokybės gerinimo.

96. Valstybės narės ir Europos Parlamentas skatina Komisiją įgyvendinti gerą pagalbos teikimo praktiką ir įsipareigoja atidžiai išnagrinėti klausimą, ar pagal būsimą finansinę perspektyvą humanitarinei pagalbai skiriamas biudžetas yra pakankamas.
97. Konkrečiai Bendrija vidutinės trukmės laikotarpiu sieks:
- sustiprinti savo vaidmenį skatinant humanitarinę pagalbą;
 - dėti didesnes pastangas gerinant informuotumą apie humanitarinės pagalbos principus/aspektus ES institucijų veikloje;
 - būti varomąja jėga, visų pirma Europos Sąjungoje, skatinant gerai koordinuotą „geriausios praktikos“ požiūrį į humanitarinės pagalbos teikimą;
 - dalijantis sukaupta patirtimi ir prireikus teikiant konkrečias rekomendacijas (pvz., dėl būdų, partnerių), sudaryti palankesnes sąlygas visoms valstybėms narėms dalyvauti teikiant humanitarinę pagalbą, ypač daug dėmesio skiriant tam, kad būtų skatinamas naujai įstojusių ES valstybių narių pilietinės visuomenės dalyvavimas;
 - bendradarbiauti su kitais dalyviais, įskaitant JT, Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio judėjimą bei humanitarinę pagalbą teikiančias NVO, užtikrinant geresnę poreikių analizę ir nustatant išliekančius trūkumus reagavimo srityje;
 - sistemingiau skatinti keitimąsi informacija apie strategijas, poreikių įvertinimą ir aplinkybių analizę, kad būtų pagerinti kolektyvinės veiklos rezultatai siekiant geriau teikti pagalbą;
 - skatinti pridėtinę vertę turinčią sektorių politiką, grindžiamą tarptautine geriausia praktika konkrečiose politikos srityse (pvz., vaikai ekstremalios situacijos atvejais, pagalba maistu, sveikata);
 - stiprinti koordinavimą su kitomis politikos sritimis ir priemonėmis (PAVS, stabilumo ir civilinės saugos priemonėmis);
 - toliau gerinti gebėjimą greitai ir lanksčiai reaguoti netikėtai prasidėjusios nelaimės atveju;
 - atidžiau išnagrinėti transporto bei logistikos ir pasirengimo prieš kylant nelaimėms, įskaitant išankstinį atsargų parengimą, klausimą;
- toliau bendradarbiauti su partneriais siekiant užtikrinti kokybę ir atskaitomybę humanitarinės pagalbos srityje, prireikus sudarant palankesnes sąlygas reaguoti lanksčiai ir greitai;
 - toliau racionalizuoti ir supaprastinti administracinius reikalavimus, kad būtų sustiprintas bendradarbiavimas su partneriais bei pagerintas veiksmingumas vietoje;
 - užtikrinti nuoseklų tarptautiniu mastu sutartų standartų ir gairių pagalbos teikimo srityje aiškinimą bei taikymą, šias gaires papildant konkrečiai pritaikytu požiūriu, jeigu nustatomi trūkumai;
 - toliau vykdyti reguliarią nepriklausomų įvertinimų ir audito programą ir susisteminti reaguojant į krizes įgytą patirtį, tokiu būdu padedant didinti Bendrijos finansuojamų pagalbos operacijų veiksmingumą;
 - informuoti Europos visuomenę apie Bendrijos humanitarinės pagalbos poveikį ir svarbą, kad būtų užtikrinta nuolatinė didelė piliečių parama.
98. Todėl Bendrija siekia padidinti pridėtinę vertę, įgyvendindama gerą pagalbos teikimą bei tvirtą partnerystę ir tuo pačiu metu ragindama prisidėti kitus, skatindama geros kokybės bei poreikiais grindžiamus reagavimo veiksmus, vykdomus įsisavinus ankstesnių krizių metu įgytą patirtį, ir nuolat siekdama gerinti rezultatus bei profesionalumą teikiant pagalbą.

TREČIA DALIS – BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

99. Susitardamos dėl šio pareiškimo, Taryba ir valstybių narių vyriausybių atstovai, Europos Parlamentas ir Europos Komisija įsipareigoja skatinti ES humanitarinės pagalbos veiksmingumą.
100. Aktyviai konsultuodamasi su kitais atitinkamais suinteresuotais subjektais ir deramai atsižvelgdama į visų ES humanitarinės pagalbos teikimo veiklos dalyvių atitinkamas užduotis bei kompetenciją, Europos Komisija pateiks šiam pareiškimui įgyvendinti skirtų praktinių priemonių veiksmų planą.
101. Taryboje ir su Europos Parlamentu reikėtų reguliariai svarstyti ES pažangą įgyvendinant šį Konsensuą dėl humanitarinės pagalbos, o praėjus penkeriems metams po pasirašymo – jį peržiūrėti.

PRIEDAS

Humanitarinės pagalbos principai, standartai ir vertinimo kriterijai

- Pagalba ir apsauga turėtų būti teikiamos vadovaujantis tarptautinėje teisėje nustatytais pagalbos žmogaus orumui principu, žmogiškosiomis vertybėmis ir žmogaus teisėmis. Tam reikia, kad pagalbos teikimui neturėtų įtakos konkretūs interesai, neatsižvelgiant į tai, ar tai būtų ekonominiai, politiniai, kultūriniai ar religiniai interesai. Poreikių įvertinimas visais atvejais turėtų būti humanitarinės pagalbos programos pagrindas. Tai susiję su humanitariniais nešališkumo, neutralumo ir nepriklausomumo nuo bet kurios politinės, ekonominės ar religinės darbotvarkės, įskaitant bet kurios vyriausybės ar vyriausybių grupės užsienio politiką, principais (*Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Pagalbos vystymuisi komiteto* (→ *OECD–DAC*) *poveikio, aprėpties ir veiksmingumo kriterijai*).
 - Geros kokybės pagalba ekstremalios situacijos atveju turėtų būti teikiama kuo arčiau nukentėjusių žmonių, kuo didesniai jų skaičiui ir kuo greičiau, atsižvelgiant į turimus išteklius. Tam reikia plėtoti tinkamus ir savalaikio pasirengimo bei reagavimo ekstremalios situacijos atveju gebėjimus (→ *OECD–DAC savalaikiškumo, aprėpties ir veiksmingumo kriterijai*).
 - Pagalbos valdytojai turėtų būti atsakingi ne tik už išteklių valdymą, bet ir už savo pasiektus rezultatus ir poveikį. Jie turėtų būti atskaitingi nukentėjusiems žmonėms ir pagalbos teikėjų mokesčių mokėtojams. Profesionalus planavimas, stebėseną, vertinimas ir auditas – priemonės, padėsiančios užtikrinti atskaitomybę ir skaidrumą (→ *OECD–DAC poveikio, tvarumo, aprėpties ir veiksmingumo kriterijai*).
 - Visi nukentėję žmonės turėtų būti laikomi oriais, veiksniais žmonėmis, o ne bejėgėmis būtybėmis. Pagalbos teikimo būdas gali būti toks pat svarbus kaip ir pati pagalba. Nukentėjusios gyventojų grupės turėtų dalyvauti priimančioms sprendimams, turinčioms įtakos jų gyvenimui. Šis dalyvavimas yra visuotinė teisė ir gera valdymo praktika (→ *OECD–DAC deramumo ir aktualumo kriterijai*).
 - Pagalba turėtų būti teikiama atsižvelgiant į žmonių pažeidžiamumą atvejų sudėtingumą bei įvairovę ir į kompleksinius klausimus, pavyzdžiui, lyties ir tiesioginio bei ilgalaikio poveikio aplinkai klausimus. Vyrų poreikiai skiriasi nuo moterų poreikių. Vaiko teisės ir poreikiai skiriasi nuo paauglio ar suaugusiojo teisių ir poreikių. Taip pat ir konkrečioms etninėms ar religinėms grupėms gali būti būtina taikyti specialų požiūrį, atsižvelgti į tam tikrus aspektus ir niuansus, pvz., į tai, kokios rūšies maistas teikiamas jų vartojimui (→ *OECD–DAC deramumo ir aktualumo kriterijai*).
 - Nedelsiamas gelbėjimas ir poreikių patenkinimas yra absoliutus prioritetas, bet pagalba ekstremalios situacijos atveju turėtų būti tvirtas ilgalaikės žmogaus socialinės raidos, įskaitant kultūros ir aplinkosaugos vystymąsi, pagrindas. Norint parengti integruotas programas, kuriomis ekstremaliai situacijai skirtos programos būtų susietos su vidutinės trukmės programomis, visų pirma atkūrimo, atstatymo ir vystymosi programomis, būtinas ilgesnį laikotarpį apimantis planavimas ir veiklos koordinavimas su pagalbos teikėjais vystymosi srityje. Tuo turėtų būti siekiama padėti gyventojų grupėms atkurti ir sustiprinti jų tradicinius krizės įveikimo mechanizmus (→ *OECD–DAC poveikio, susiejimo, suderinamumo ir tvarumo kriterijai*).
 - Neatidėliotinai pagalbai skirti išteklių turėtų būti valdomi profesionaliai, visapusiškai atsižvelgiant į numatomas išlaidas. Gera praktika valdant ir remiant personalą, pirmenybę teikiant personalo saugai, gerovei, teisėms, orumui ir veiksmingumui, yra viena iš pagrindinių valdymo funkcijų (→ *OECD–DAC (ekonominio) efektyvumo ir veiksmingumo kriterijai*).
 - Galimą humanitarinės reagavimo veiklos netyčinį žalingą poveikį (pvz., konflikto prailginimas) arba poveikį, kuriuo skatinama pagalbos gavėjų nelygybė, reikėtų nustatyti pirminiais programos kūrimo etapais; jo reikėtų aktyviai stengtis išvengti (→ *OECD–DAC veiksmingumo, deramumo, aktualumo ir poveikio kriterijai*).
-